

Nuorten arki – Kouluterveyskysely 2021

Moni nuori liikkuu liian vähän

PÄÄLÖYDÖKSET

- Ammatillisten oppilaitosten opiskelijat jättivät aamupalan yleisemmin väliin kuin lukiolaiset ja perusopetuksen 8. ja 9. luokan oppilaat.
- Noin kolmannes (30–38 %) nuorista kertoi, että ei syö koululounasta päivittäin.
- Vähintään tunnin päivittäin siten, että hengästyy, liikkui 8. ja 9. luokan pojista 29 prosenttia ja tyttöistä 20 prosenttia. Toisen asteen opiskelijoista 15–18 prosenttia kertoi tästä.
- Perusopetuksen 8. ja 9. luokan oppilaista sekä lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista 26–28 prosenttia kertoi vähäisestä viikoittaisesta vapaa-ajan liikunnan harrastamisesta. Vastaava osuus ammatillisissa oppilaitoksissa opiskelevilla oli 42 prosenttia.
- Noin joka kolmas tyttöistä ja noin joka viides pojista oli yrittänyt viettää vähemmän aikaa netissä, mutta ei ollut onnistunut siinä.

Vuonna 2021 Kouluterveyskyselyyn vastanneista perusopetuksen 8. ja 9. luokkaa käyvistä tytöistä 46 prosenttia ja pojista 38 prosenttia kertoi, ettei syö aamupalaa joka arkiamu. Lukioiden 1. ja 2. vuoden opiskelijoista noin kolmannes ja ammatillisten oppilaitosten 1. ja 2. vuoden opiskelijoista noin puolet kertoi, ettei syö aamupalaa joka arkiamu.

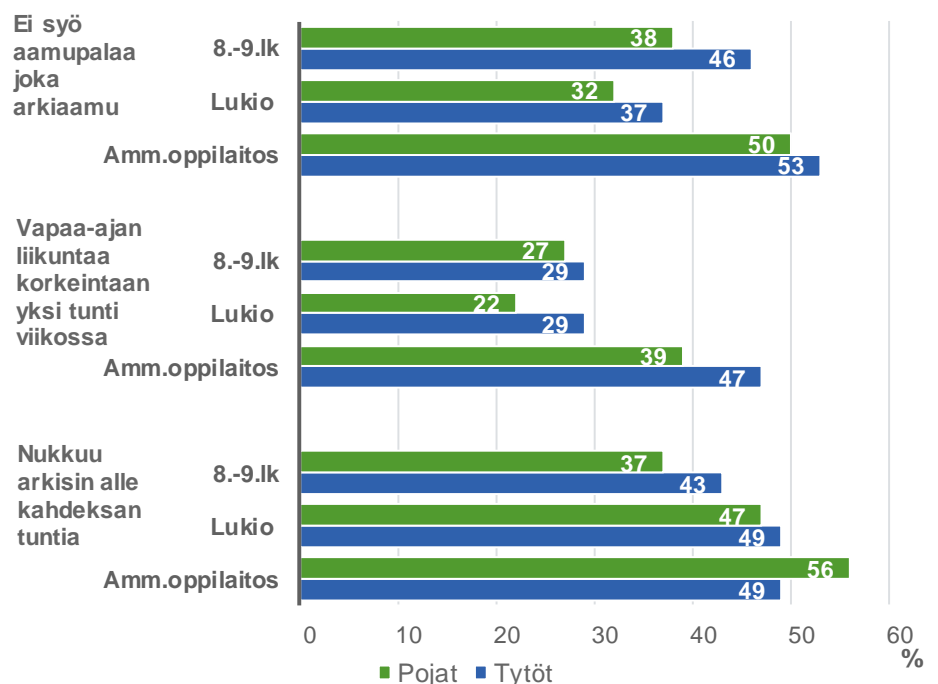
Perusopetuksen 8. ja 9. luokkaa käyvistä tytöistä 43 prosenttia ja pojista 37 prosenttia nukui arkisin alle kahdeksan tuntia yössä. Lukion opiskelijoista 48 prosenttia ja ammatillisen oppilaitoksen opiskelijoista 53 prosenttia kertoi nukkuvansa arkisin alle kahdeksan tuntia yössä. Nuorten osuus, jotka nukkuivat arkisin alle kahdeksan tuntia, kasvoi hieman kaikissa ikäryhmissä vuodesta 2013 vuoteen 2021.

Vähän vapaa-ajalla liikkuvien nuorten osuus on lisääntynyt vuosien 2015 ja 2021 välillä. Perusopetuksen 8. ja 9. luokan oppilaista sekä lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista 26–28 prosenttia ja ammatillisissa oppilaitoksissa opiskelevista nuorista 42 prosenttia ilmoitti, että harrasti hengästyttävää vapaa-ajan liikuntaa korkeintaan tunnin viikossa.

Kaikilla tarkastelluilla kouluasteilla tytöistä noin joka kolmas ja pojista noin joka viides oli yrittänyt viettää vähemmän aikaa netissä, mutta ei ollut onnistunut siinä.

Tiedot perustuvat keväällä 2021 toteutetun Kouluterveyskyselyn perusopetuksen 8. ja 9. luokkaa käyvien nuorten sekä lukiossa ja ammatillisissa oppilaitoksissa 1. ja 2. vuotta opiskelevien nuorten vastauksiin.

Kuvio 1. Nuorten arkea kuvaavia indikaattoreita sukupuolen ja kouluasteen mukaan vuonna 2021, %

Satu Helakorpi
etunimi.sukunimi@thl.fi

Jenni Helenius
etunimi.sukunimi@thl.fi

Sisällysluettelo

Ruokailu	3
Nukkuminen	4
Liikunta	4
Vapaa-aika	5
Netinkäyttö	7
Käsitteet ja määritelmät.....	9
Taulukoissa käytetyt symbolit	9
Laatuseloste	10

Vuoden 2021 tilastossa huomioitavaa

Tiedonkeruu toteutettiin 15.3.–28.5.2021. Koko tiedonkeruun ajan maassa oli poikkeustila koronaepidemian takia.

Tiedonkeruun ajankohdat tilastossa mukana oleville kouluasteille olivat:

- perusopetuksen 8. ja 9. luokkien oppilaat 15.3.–28.5.2021
- lukioden ja ammatillisten oppilaitosten 1. ja 2. vuoden opiskelijat 1.3.–28.5.2021.

Tavoitteena oli, että oppilaat/opiskelijat vastasivat verkkolomakkeeseen lähiopetuksen aikana, mutta vastaaminen myös etäopetuksessa oli mahdollista.

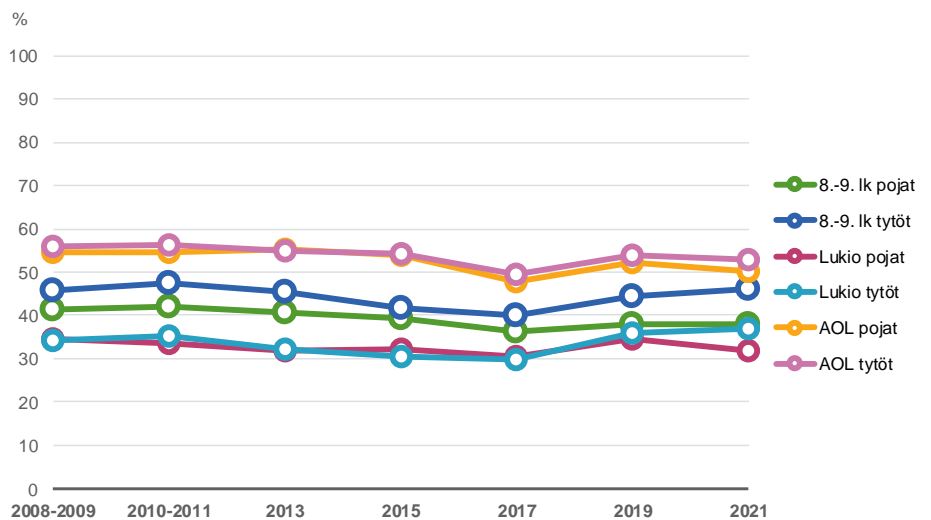
Vastaajien lukumäärä (n) ja kattavuus (%) tilastossa tarkasteltavilla kouluasteilla:

- perusopetus 8. ja 9. luokat n=91 560 (75 %)
- lukio 1. ja 2. vuoden opiskelijat n=47 383 (71 %)
- ammatillisten oppilaitosten 1. ja 2. vuoden opiskelijat n=21 853 (32 %).

Ruokailu

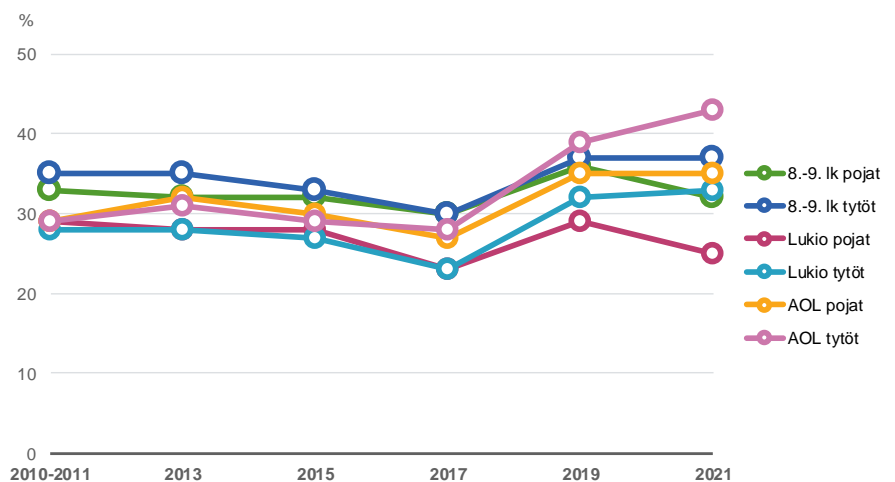
Nuorista suuri osa söi aamupalan harvemmin kuin viitenä koulupäivän aamuna viikossa. Yleisintä aamupalan väliin jättäminen oli ammatillisessa oppilaitoksessa opiskelevilla nuorilla. Vuonna 2021 heistä noin puolet ei syönyt aamupalaa joka arkiamu. Aamupalan väliin jättäminen oli hieman yleisempää perusopetuksen 8. ja 9. luokkaa käyvillä tytöillä (46 %) kuin pojilla (38 %). Lukiolaisilla ja ammatillisen oppilaitoksen nuorilla erot sukupuolten välillä olivat pieniä. Vuosien 2017 ja 2021 välillä niiden nuorten osuus, jotka eivät syö aamupalaa joka arkiamu on hieman kasvanut. Aamupalan väliin jättäminen yleistyi vuodesta 2017 sekä pojilla että tytöillä. (Kuvio 2.)

Kuvio 2. Nuorten osuus, jotka eivät syö aamupalaa joka arkiamu, sukupuolen ja kouluasteen mukaan vuosina 2008–2021, %

Vuonna 2021 noin kolmannes perusopetuksen 8. ja 9. luokan oppilaista sekä ammatillisissa oppilaitoksissa opiskelevista pojista kertoi, että he eivät syöneet koululounasta päivittäin. Vuonna 2021 lukiossa opiskelevista pojista 25 prosenttia ei syönyt koululounasta päivittäin, tytöistä 33 prosenttia. Ammatillisissa oppilaitoksissa opiskelevat tytöt kertoivat yleisimmin, että eivät syöneet koululounasta päivittäin (43 %). Niiden osuus, jotka ilmoittivat, etteivät syöneet koululounasta päivittäin, pysyi jokseenkin samalla tasolla (23–34 %) vuoteen 2017 saakka, mutta kääntyi sitten nousuun. (Kuvio 3.)

Kuvio 3. Nuorten osuus, jotka eivät syö koululounasta päivittäin, sukupuolen ja kouluasteen mukaan vuosina 2010–2021, %

Vuoden 2021 tiedonkeruun tulokset

Kouluterveyskyselyn perustulokset, indikaattorikuvaukset, tarkat kysymysmuotoilut ja laskentakuvaukset ovat THL:n tiiviste- ja kuutiokäyttöjärjestelmässä (TIKU):

thl.fi/kouluterveyskysely/tulokset

Vuorovaikutteisessa TIKU -käyttöjärjestelmässä tuloksia on mahdollisuus tarkastella alueen mukaan:

- Koko maa
- Aluehallintoviraston alue
- Maakunta
- Hyvinvointialue
- Kunta

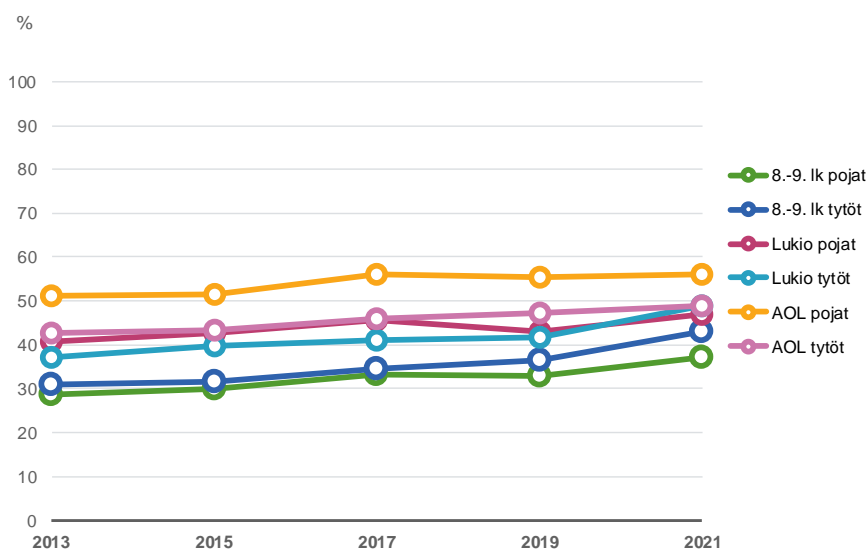
Verrattaessa vuoden 2021 tuloksia aikaisempien vuosien tuloksiin täytyy ottaa huomioon:

- Aiempaa pidempi tiedonkeruu-aika
- Koronaepidemian aiheuttamat poikkeusolot
- Osa vastaajista vastasi etäopetuksessa

Nukkuminen

Vuonna 2021 perusopetuksen 8. ja 9. luokkaa käyvistä tytöistä 43 prosenttia ja pojista 37 prosenttia nukkui arkisin alle kahdeksan tuntia yössä. Lukion opiskelijoista 48 prosenttia ja ammatillisen oppilaitoksen opiskelijoista 53 prosenttia kertoi nukkuvansa arkisin alle kahdeksan tuntia yössä. Erot sukupuolten välillä olivat lukiota käyvillä pieniä, mutta ammatillisessa oppilaitoksessa pojat (56 %) nukkuivat arkisin tyttöjä (49 %) yleisemmin alle kahdeksan tuntia. Arkisin alle kahdeksan tuntia nukkuneiden nuorten osuus on kasvanut hieman vuodesta 2013 alkaen. (Kuvio 4.)

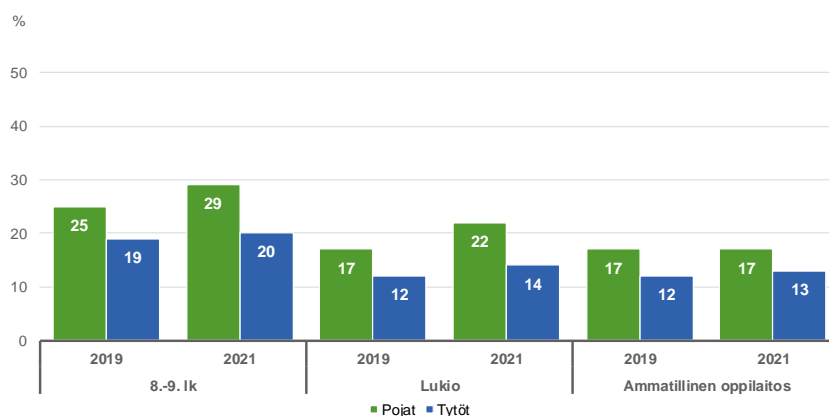
Kuvio 4. Arkisin alle kahdeksan tuntia nukkuvien nuorten osuus sukupuolen ja koulusteen mukaan vuosina 2013–2021, %

Liikunta

Vuonna 2021 perusopetuksen 8. ja 9. luokan pojista 29 prosenttia ja tytöistä 20 prosenttia ilmoitti liikkuneensa vähintään tunnin päivässä viimeksi kuluneiden seitsemän päivän aikana. Lukion pojista tästä kertoi 22 prosenttia ja tytöistä 14 prosenttia. Ammatillisessa oppilaitoksessa opiskelevista pojista 17 prosenttia ja tytöistä 13 prosenttia liikkui vähintään tunnin päivittäin. (Kuvio 5.)¹

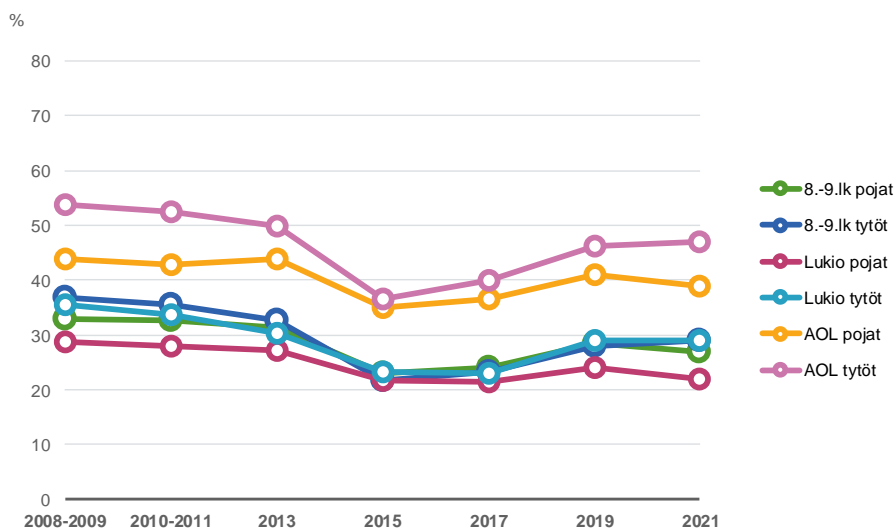
Kuvio 5. Vähintään tunnin päivässä liikkuvien nuorten osuus sukupuolen ja koulusteen mukaan vuosina 2019 ja 2021, %

¹ Liikunnaksi kysymyksessä oli määritelty kaikki sellainen toiminta, joka nostaa sydämen sykettä ja saa vastaajan hetkeksi hengästymään esimerkiksi urheillessa, ystävien kanssa pelatessa, koulumatkalla, välitunnilla tai koulun liikuntatunneilla. Liikuntaa on esimerkiksi ripeä kävely, juokseminen ja pyöräily.

Hengästyttävää vapaa-ajan liikuntaa korkeintaan yhden tunnin viikossa harrastavien osuus oli vuonna 2021 perusopetuksen 8. ja 9. luokkalaisista 28 prosenttia. Lukiolaisilla vastaava osuus oli 26 prosenttia ja ammatillisissa oppilaitoksissa opiskelevilla 42 prosenttia. Nuorten vapaa-ajan liikunnan harrastaminen kehittyi myönteisesti vuoden 2013 jälkeen. Vähän liikkuvien nuorten osuus kuitenkin kasvoi vuosien 2017 ja 2019 välillä kaikilla kouluasteilla. (Kuvio 6.)

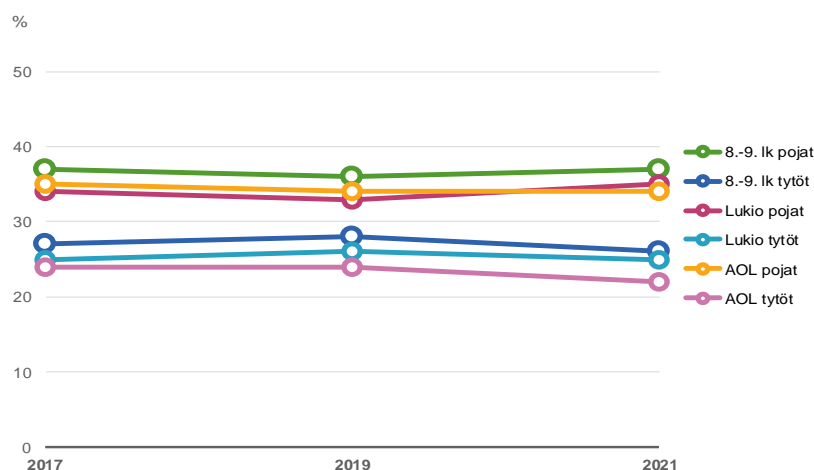
Kuvio 6. Hengästyttävää liikuntaa vapaa-ajalla korkeintaan yhden tunnin viikossa harrastavien nuorten osuus sukupuolen ja kouluasteen mukaan vuosina 2008–2021, %

Vapaa-aika

Vuonna 2021 perusopetuksen 8. ja 9. luokan ja lukion tytöistä noin neljännes ja pojista noin kolmannes kertoi, että asuinalueella järjestettiin kiinnostavaa vapaa-ajan toimintaa nuorille. Ammatillisissa oppilaitoksissa opiskelevista tytöistä 22 prosenttia ja pojista 34 prosenttia kertoi tästä. Verrattuna vuoden 2019 tuloksiin osuudet olivat jokseenkin samalla tasolla. (Kuvio 7.)²

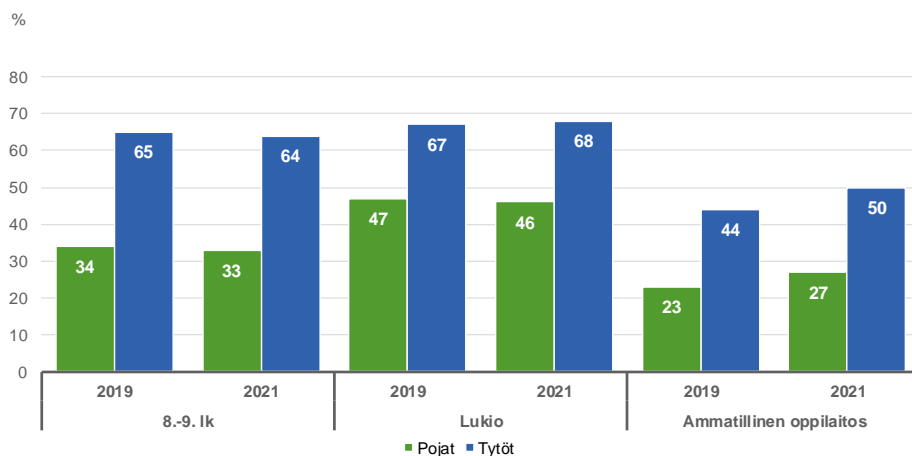
Kuvio 7. Nuorten osuus, jotka ovat kokeneet, että asuinalueella on järjestetty kiinnostavaa vapaa-ajan toimintaa nuorille, sukupuolen ja kouluasteen mukaan vuosina 2017–2021, %

² Asuinalueella tarkoitetaan kaupunginosaa tai pienemmällä paikkakunnilla esimerkiksi kuntaa tai taajamaa.

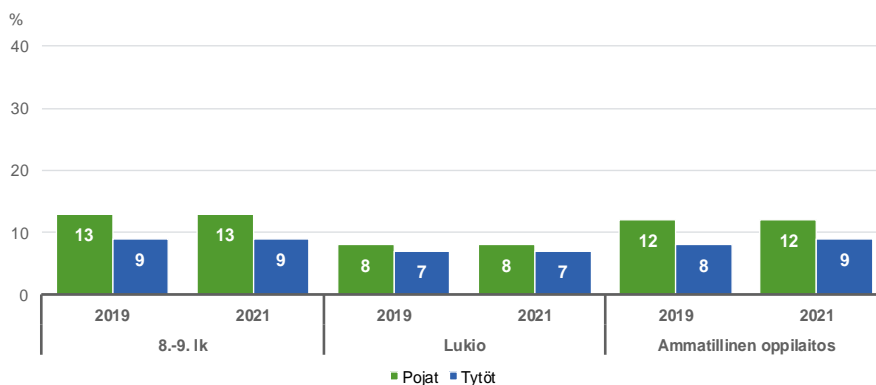
Tyttöjen taiteen ja kulttuurin harrastaminen vähintään yhtenä päivänä viikossa oli poikia huomattavasti yleisempää kaikilla kouluasteilla. Perusopetuksen 8. ja 9. luokkalaiset ja lukiolaiset tytöt sekä pojat harrastivat ammatillista oppilaitosta käyviä nuoria yleisemmin taidetta ja kulttuuria. Vuonna 2021 yleisintä taiteen ja kulttuurin harrastaminen vähintään yhtenä päivänä viikossa oli 8. ja 9. luokkalaisilla tytöillä (64 %) ja lukiolaisilla tytöillä (68 %). (Kuvio 8.)

Kuvio 8. Taidetta ja kulttuuria vähintään yhtenä päivänä viikossa harrastavien nuorten osuus, sukupuolen ja kouluasteen mukaan vuonna 2019 ja 2021, %

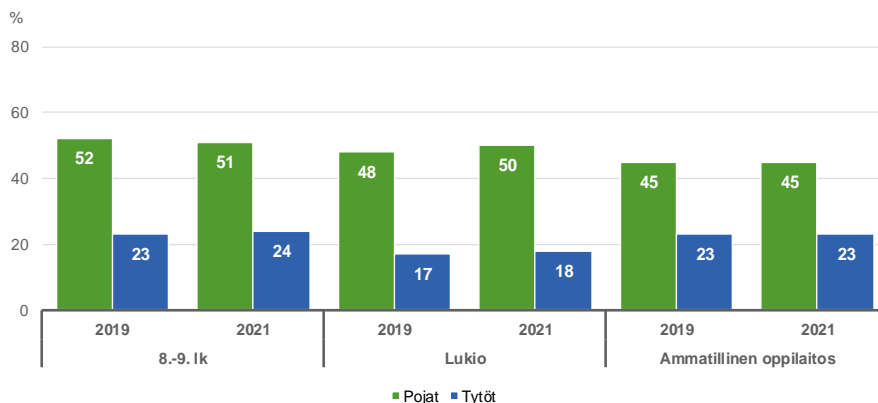
Vuonna 2021 perusopetuksen 8. ja 9. luokan tytöistä yhdeksän prosenttia ja pojista 13 kertoi, että he julkaisivat mediasisältöä esimerkiksi bloggaamalla, vloggaamalla tai tubettamalla vähintään kuukausittain kouluajan ulkopuolella. Vastaavat osuudet lukiossa opiskelevilla olivat: tytöillä seitsemän prosenttia ja pojilla kahdeksan prosenttia ja ammatillisissa oppilaitoksissa opiskelevilla: tytöillä yhdeksän prosenttia ja pojilla 12 prosenttia. (Kuvio 9.)

Kuvio 9. Nuorten osuus, jotka julkaisevat mediasisältöä vähintään kuukausittain, sukupuolen ja kouluasteen mukaan vuosina 2019 ja 2021, %

Vuonna 2021 noin puolet (45–51 %) pojista ja 18–24 prosenttia tytöistä kertoi, että harrasti pelaamista mobiililaitteella tai tietokoneella lähes päivittäin. (Kuvio 10.)

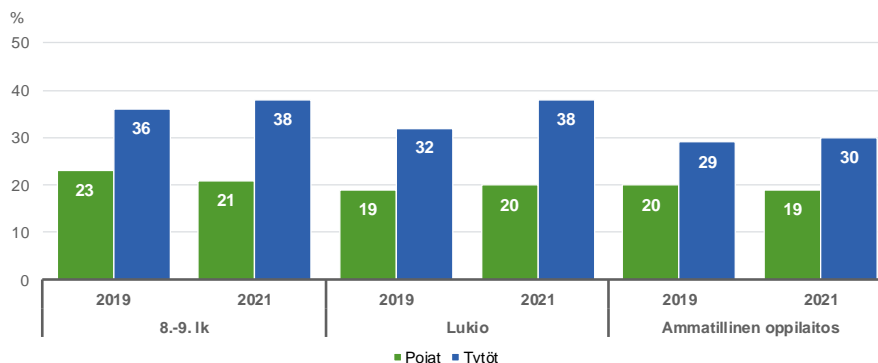
Kuvio 10. Päivittäin pelaamista mobiililaitteilla tai tietokoneella harrastavien nuorten osuus, sukupuolen ja kouluasteen mukaan vuosina 2019 ja 2021, %

Netinkäyttö

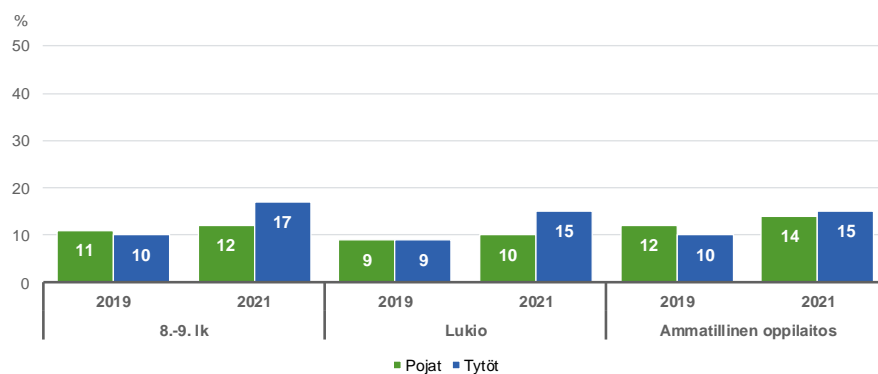
Vuonna 2021 perusopetuksen 8. ja 9. luokan ja lukion tytöistä 38 prosenttia ja pojista noin 20 prosenttia kertoi yrittäneensä usein viettää vähemmän aikaa netissä, mutta epäonnistuneensa siinä. Ammatillisissa oppilaitoksissa opiskelevista tytöistä 30 prosenttia ja pojista 19 prosenttia kertoi tästä. (Kuvio 11.)

Kuvio 11. Nuorten osuus (%), jotka ovat usein yrittäneet viettää vähemmän aikaa netissä, mutta eivät ole onnistuneet, sukupuolen ja kouluasteen mukaan vuosina 2019 ja 2021, %

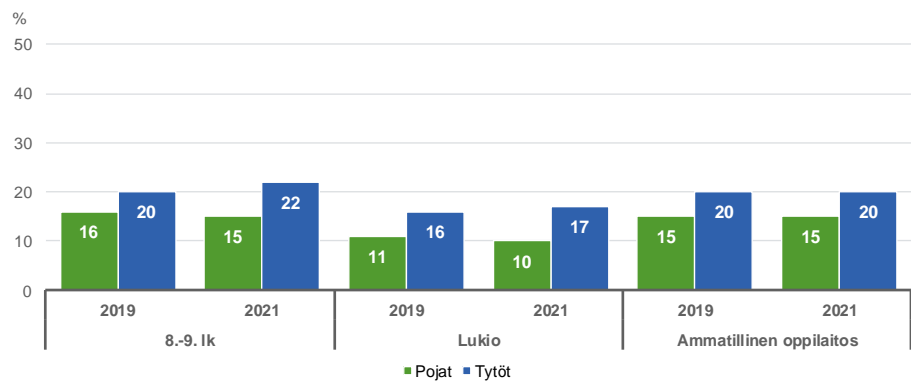
Vuonna 2021 noin joka kymmenes (10–14 %) pojista ja tytöistä 15–17 prosenttia kertoi, että ei ollut usein syönyt tai nukkunut netin takia. Tyttöillä osuus oli kasvanut kaikilla kouluasteilla verrattuna vuoteen 2019. (Kuvio 12.)

Kuvio 12. Nuorten osuus, jotka eivät ole usein syöneet tai nukkuneet netin takia, sukupuolen ja kouluasteen mukaan vuosina 2019 ja 2021, %

Vuonna 2021 perusopetuksen 8. ja 9. luokan pojista 15 prosenttia ja tytöistä 22 prosenttia kertoi, että oli tuntenut usein olonsa hermostuneeksi, kun ei ollut päässyt nettiin. Vastaukset osuudet lukiossa opiskelevilla olivat: pojilla 10 prosenttia ja tytöillä 17 prosenttia sekä ammatillisessa oppilaitoksessa opiskelevilla: pojilla 15 prosenttia ja tytöillä 20 prosenttia. (Kuvio 13.)³

Kuvio 13. Nuorten osuus, jotka ovat usein tunteneet olonsa hermostuneeksi, kun eivät ole päässeet nettiin, sukupuolen ja kouluasteen mukaan vuosina 2019 ja 2021, %

³ Kuvioissa 11, 12 ja 13 on tarkastelussa haitallinen netinkäyttö, jota kartoitettiin EIU-mittarilla (Excessive Internet Use).

Käsitteet ja määritelmät

Kuinka monena päivänä viikossa liikuntaa vähintään tunti päivässä: Liikunnalla tarkoitetaan kaikkea sellaista toimintaa, joka nostaa sydämen sykettä ja saa vastaajan hetkeksi hengästymään esimerkiksi urheillessa, ystävien kanssa pelatessa, koulumatkalla, välitunnilla tai koulun liikuntatunneilla. Liikuntaa on esimerkiksi ripeä kävely, juokseminen ja pyöräily.

Kuinka monta tuntia viikossa vapaa-ajan liikunnan harrastamista: Harrastaa liikuntaa vapaa-aikana niin, että hengästyy ja hikoilee.

Netinkäyttö: Tilastoraportin tarkastelussa haitallista netinkäyttöä kartoitettiin EIU-mittarilla (Excessive Internet Use). Netillä tarkoitetaan erilaisilla laitteilla, kuten kännykkä, tabletti, tietokone ja televisio, käytettäviä sovelluksia, pelejä, elokuvia tai ohjelmia. Netin käyttöksi luetaan myös sosiaalinen media ja verkkopalvelut.

Taiteen ja kulttuurin harrastaminen: Taiteen ja kulttuurin harrastamiseksi määriteltiin kyselylomakkeella esimerkiksi piirtäminen, kirjoittaminen, koodaaminen tai teatterissa, festareilla, sirkuksessa tai museossa käyminen. Musiikin kuuntelu, kirjojen lukeminen, valokuvaaminen, videoiden tekeminen ja elokuvien katselu määriteltiin myös taiteen tai kulttuurin harrastamiseksi.

Indikaattorien kuvaukset: Kaikkien Kouluterveyskyselyn tuloksissa käytettyjen indikaattoreiden pohjana olevat kysymysmuotoilut ja indikaattoreiden määritelmät ovat saatavilla vuorovaikutteisessa Tiiviste- ja kuutiokäyttöjärjestelmässä (TIKU): thl.fi/kouluterveyskysely/tulokset.

Taulukoissa käytetyt symbolit

.. tietoa ei ole saatu

thl.fi/tilastot/nuortenarki

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos
thl.fi | @THLorg

ISSN 1798-0887

THL – Tilastoraportti 46/2021

Laatuseloste

Nuorten arki – Kouluterveyskysely 2021

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) julkaisemassa tilastossa kuvataan nuorten arkea indikaattoreilla, joilla seurataan nuorten ruokailutottumuksia, nukkumista, liikunnasta, vapaa-ajan liikunnan harrastamista, taide- ja kulttuuriharrastuksia sekä nettikäytäytymistä. Tilasto tuotetaan kokonaisotokseen perustuvasta koko Suomen kattavasta Kouluterveyskyselystä. THL:n joka toinen vuosi toteuttaman Kouluterveyskyselyn ensimmäinen tiedonkeruu oli vuonna 1996. Nuorten arki – Kouluterveyskysely 2021 -tilastoraportin tulokset perustuvat Kouluterveyskyselyn vuosina 2006–2021 toteutettuihin tiedonkeruihin. Tarkastelussa on mukana perusopetuksen 8. ja 9. luokan sekä lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten 1. ja 2. vuosikurssien aineistot.

Tilastotietojen relevanssi

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen tehtävänä on seurata väestön terveyttä ja hyvinvointia. Kouluterveyskysely toteuttaa tätä tehtävää lasten ja nuorten osalta. Tietoja hyödynnetään THL:ssä esimerkiksi koulu- ja opiskeluterveydenhuollon kehittämisessä. Oppilaitokset käyttävät Kouluterveyskyselyn tarjoamaa tietoa koulu yhteisön hyvinvoinnin edistämisen ja opiskeluhuollon arvioinnissa ja kehittämisessä sekä terveystiedon opetuksessa. Kunnat hyödyntävät tuloksia hyvinvointijohtamisessa, esimerkiksi laadittaessa hyvinvointistrategiaa, lapsi- ja nuorisopoliittista ohjelmaa tai lastensuojelusuunnitelmaa. Kansallisella tasolla Kouluterveyskyselyn tuloksia käytetään esimerkiksi politiikkaohjelmien, strategioiden ja erilaisten lakien (esim. tupakkalaki) toimeenpanon seurannassa ja arvioinnissa.

Menetelmäkuvaus

Tilasto perustuu joka toinen vuosi tehtävään Kouluterveyskyselyyn. Kouluterveyskysely toteutetaan kokonaistutkimuksena, jossa kohderyhmänä ovat perusopetuksen 4. ja 5. luokan oppilaat (vuodesta 2017), 8. ja 9. luokan oppilaat (vuodesta 2006), lukioiden 1. ja 2. vuoden opiskelijat (vuodesta 2006) sekä ammatillisten oppilaitosten 1. ja 2. vuoden opiskelijat (vuodesta 2008). Lukiossa kysely on tarkoitettu nuorten opetussuunnitelmaa suorittaville ja ammatillisissa oppilaitoksissa ammatillista perustutkintoa suorittaville alle 21-vuotiaille, jotka ovat aloittaneet opintonsa vuosina 2019–2021.

Kouluterveyskysely toteutettiin vuonna 2021 oppilaitoksissa nimettömänä, itsenäisesti täytettävänä verkkokyselynä. Oppilaat ja opiskelijat täyttivät kyselyn luokittain tai ryhmittäin koulupäivän aikana. Opettaja jakoi vastaustunnukset oppilaille tai opiskelijoille ja valvoi vastaustilannetta. Aikaa vastaamiseen oli varattu yksi oppitunti. Vastaaminen oli oppilaille ja opiskelijoille vapaaehtoista. Tutkimuksessa oli neljälle kouluasteelle erilliset kyselylomakkeet, joihin oli mahdollisuus vastata suomeksi, ruotsiksi, englanniksi, venäjäksi tai pohjoissaameksi. Oppilaitokset tiedottivat kyselystä etukäteen huoltajille, joille annettiin mahdollisuus kieltää alle 15-vuotiaan lapsensa osallistuminen kyselyyn.

Vuonna 2021 Kouluterveyskyselyn tiedot kerättiin perusopetuksen 4. ja 5. luokilla 1.3.–9.4., perusopetuksen 8. ja 9. luokilla 15.3.–28.5. ja lukiossa ja ammatillisissa oppilaitoksissa 1.3.–28.5. Tiedonkeruajat olivat normaalia pidemmät koronaepidemian takia, jotta mahdollisimman moni olisi voinut vastata kyselyyn lähiopetuksessa.

Tässä tilastoraportissa ovat mukana perusopetuksen 8. ja 9. luokan oppilaiden sekä lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten 1. ja 2. vuoden opiskelijoiden vastaukset.

Vuonna 2021 vastaajia oli perusopetuksen 8. ja 9. luokilla 91 560, lukiossa 47 383 ja ammatillisissa oppilaitoksissa 21 853 (Taulukko 1). Vuonna 2021 tämän tilastoraportin aineisto kattoi 75 prosenttia 8. ja 9. luokkien oppilaista Suomessa. Lukioissa aineisto kattoi 71 prosenttia kaikista lukiokoulutuksessa nuorten oppimäärää tai ulkomaista tutkintoa suorittavista vuosina 2019 ja 2020 aloittaneista opiskelijoista. Ammatillisissa oppilaitoksissa aineisto kattoi 32 prosenttia kaikista ammatillisista perustutkintoa suorittavista vuosina 2019–2021 aloittaneista alle 21-vuotiaista opiskelijoista. (Taulukko 1)

Vuoden 2021 aineistossa perusopetuksen 8. ja 9. luokilla 48,9 prosenttia vastaajista oli 15-vuotiaita, 32,6 prosenttia 14-vuotiaita ja 17,4 prosenttia 16-vuotiaita. Lukiolaisista suurin ikäryhmä oli 17-vuotiaat (48,4 %), seuraavaksi suurimmat ryhmät olivat 16-vuotiaat (33,5 %) ja 18-vuotiaat (17,1 %). Ammattiin opiskelevista 17-vuotiaita oli 42,8 prosenttia, 16-vuotiaita 33,0 prosenttia ja 18-vuotiaita 16,8 prosenttia. Ikä perustuu vastaajien ilmoittamaan syntymävuoteen ja -kuukauteen.

Ulkomaalaistaustaisia vastaajia oli vuoden 2021 aineistossa perusopetuksen 8. ja 9. luokilla 6,4 prosenttia, lukioissa 5,0 prosenttia ja ammatillisissa oppilaitoksissa 4,9 prosenttia.

Kyselyyn vastasi etäopetuksessa oman ilmoituksensa mukaan 5,4 prosenttia perusopetuksen 8. ja 9. luokkien oppilaista, 7,3 prosenttia lukioiden opiskelijoista ja 19,2 prosenttia ammatillisten oppilaitosten opiskelijoista.

Verkkolomakkeen vastaukset kerätään THL:n lomakepalvelun kautta. Vastanneista aineistoon hyväksytään vain kyselylomakkeen lopussa olevaa Lähetä-painiketta klikanneet. Kyselyaineisto rikastetaan otostiedoilla, joista saadaan tieto vastaajan oppilaitoksesta ja oppilaitoksen sijaintikunnasta.

Aineistosta vastaa Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, joka tilastoviranomaisena säilyttää ja käsittelee tietoja luottamuksellisesti salassapitovelvollisuutta ja tietosuojalainsäädäntöä noudattaen. Kaikilla tietoja keräävillä ja käsittelevillä henkilöillä on vaitiolovelvollisuus. Ennen Kouluterveyskyselyn tiedonkeruuta tutkimussuunnitelma arvioidaan THL:n tutkimuseettisessä työryhmässä.

Vuosien 2006–2011 tiedonkeruut toteutettiin parillisina vuosina Etelä-Suomessa, Itä-Suomessa ja Lapissa ja parittomina vuosina muualla Manner-Suomessa sekä Ahvenanmaalla. Vuodesta 2013 lähtien Kouluterveyskysely on toteutettu joka toinen vuosi samanaikaisesti koko maassa. Tiedonkeruun tavan takia vuosien 2006–2011 tuloksien tarkastelussa on yhdistetty tutkimusvuodet 2006–2007, 2008–2009 ja 2010–2011, jotta tulokset olisivat mahdollisimman vertailukelpoisia tutkimusvuosien 2013, 2015, 2017, 2019 ja 2021 kanssa.

Tietojen oikeellisuus ja tarkkuus

Tilasto perustuu vastaajien itsensä ilmoittamiin tietoihin. On mahdollista, että osaa vastauksista on kaunisteltu, salailtu tai toisaalta liioiteltu esimerkiksi arkaluonteisissa kysymyksissä. Aikasarjassa tai aluevertailussa tällaisten virhelähteiden merkityksen voidaan olettaa pysyvän suunnilleen samankaltaisena.

Aineistoon liittyy myös hyvin epätodennäköisten vastausten mahdollisuus. Niiden määrää on arvioitu vuoden 2021 aineistosta tunnistamalla aineistosta mahdottomia vastausyhdistelmiä, esimerkiksi runsaasti toimintarajoitteita kaikilla kysytyillä toiminnoilla raportoineet eivät olisi rajoitteittensa vuoksi pystyneet itsenäisesti vastaamaan kyselyyn. Tämänkaltaisen vastaaminen ei kuitenkaan toistu systemaattisesti vastaavissa kysymyksissä ja sen osuus on korkeimmillaan noin kaksi prosenttia vastaajista. Epätodennäköisiä vastauksia antaneiden vastaajien vastauksia ei ole poistettu kokonaisuaineistosta, koska niiden vaikutus tuloksiin arvioitiin vähäiseksi.

Aineiston laatua voidaan myös arvioida tarkastelemalla kysymyksittäin vastaamatta jättäneiden osuutta kaikista vastaajista. Vuonna 2021 puuttuvien osuus oli perusopetuksen 8. ja 9. luokkien oppilailla lomakkeen puoliväliin saakka 1–3 prosenttia, mutta osuus kasvoi sen jälkeen 4–6 prosenttiin ja lomakkeen lopussa 6–8 prosenttiin. Lukiolaisilla puuttuvien osuus oli 1–2 prosenttia aina lomakkeen viimeiselle neljännekselle ja nousi sitten 2–4 prosenttiin. Ammattiin opiskelevilla puuttuvien osuus oli 1–4 prosenttia, mutta nousi lomakkeen viimeisellä neljänneksellä 4–6 prosenttiin. Lukiossa puuttuvien määrä oli koko lomakkeella kohtuullisen pieni, joten ne eivät vaikuttane aineiston laatuun. Sen sijaan perusopetuksen 8. ja 9. luokilla ja ammatillisissa oppilaitoksissa lomakkeen loppuosaan vastanneet voivat olla valikoituneita.

Kyselyn ulkopuolelle jäävät kyselypäivänä koulusta esimerkiksi sairauden, matkan tai luvattomien poissaolojen takia poissaolevat tai kotikouluu käyvät nuoret sekä toisen asteen koulutuksen ulkopuolelle jääneet.

Aineiston kattavuus

Vuonna 2021 Kouluterveyskyselyn aineisto kattoi 75 prosenttia kaikista 8. ja 9. luokkien oppilaista Suomessa. Lukiossa aineisto kattoi 71 prosenttia kaikista lukiokoulutuksessa nuorten oppimäärää tai ulkomaisen tutkintoa suorittavista vuosina 2019 ja 2020 aloittaneista opiskelijoista. Ammatillisissa oppilaitoksissa aineisto kattoi 32 prosenttia kaikista ammatillista perustutkintoa suorittavista vuosina 2019 ja 2020 aloittaneista alle 21-vuotiaista opiskelijoista. (Taulukko 1) Tarkempi Kouluterveyskyselyn aineiston kattavuuskuvauks on aiemmin julkaistussa tilastoraportissa [Lasten ja nuorten hyvinvointi – Kouluterveyskysely 2021](#).

Julkaistujen tietojen ajantasaisuus ja oikea-aikaisuus

Kouluterveyskysely toteutetaan joka toinen vuosi. Kokonaisotanta mahdollistaa hyvinvointialue, maakunta- ja kuntatasoisen tietotuotannon.

Alue- ja kuntakohtaiset tulokset julkaistaan noin neljän kuukauden kuluessa tiedonkeruun loppumisesta. Tulokset ovat käytettävissä päätöksenteon tueksi heti kouluvuoden aluksi.

Tietojen saatavuus, läpinäkyvyys ja selkeys

Kouluterveyskyselyn alue- ja kuntakohtaiset tulokset julkaistaan indikaattoreina THL:n tilastokuutioissa (thl.fi/kouluterveyskysely/tulokset). Myös indikaattorin laskennassa käytetty kysymyksen vastausjakauma julkaistaan tilastokuutioissa. Osa indikaattoreista julkaistaan myös THL:n tilasto- ja indikaattoripankki Sotkanetissä (sotkanet.fi). Sotkanetistä tiedot ovat saatavilla suoraan hyvinvointikertomuksiin avoimen rajapinnan kautta. Indikaattorin tulosta ei julkaista tilastokuutioissa tai Sotkanetissä jos, jos vastaajien lukumäärä on alle 30, harvinaisissa ilmiöissä (alle viisi tapausta) vastaajia tulee olla 60.

Kouluterveyskyselyn tuloksia raportoidaan myös Sosiaali- ja terveysalan tilastollisessa vuosikirjassa, Tupakkatilastossa ja Päihdetilastollisessa vuosikirjassa.

Tilastojen vertailukelpoisuus

Kouluterveyskyselyn valmistelussa otetaan huomioon vertailukelpoisuus kansallisten ja kansainvälisten lapsiin ja nuoriin kohdistuvien tutkimusten sekä THL:n muiden väestöä koskevien kyselytutkimusten kanssa.

Kouluterveyskyselyn tulokset raportoidaan indikaattoreina. Osa indikaattoreista perustuu yhteen ja osa useaan kysymykseen. Indikaattoreiden muodostamisessa aikasarjoiksi otetaan huomioon kysymysten kehityshistoria. Ydinkysymykset pidetään lomakkeessa samanlaisina. Jos on syytä epäillä muutoksen tuloksissa johtuvan mittauksessa tapahtuneista muutoksista (esimerkiksi kysymyksen uudelleenmuotoilu tai kysymyksen paikka lomakkeella), aikasarja katkaistaan tai raportoidaan uutena indikaattorina.

Kouluterveyskyselyn tiedonkeruussa on siirrytty vuodesta 2013 alkaen vaihteittain paperilomakkeista verkkolomakkeisiin niin, että vuonna 2021 käytössä olivat vain verkkolomakkeet. Pääsääntöisesti muutoksen ei ole havaittu vaikuttavan merkittävästi indikaattoreiden tuloksiin.

Kouluterveyskyselyn tiedonkeruu toteutettiin koronaepidemian ja siitä johtuneiden poikkeusolojen aikana. Tästä syystä tiedonkeruu-aika oli tavanomaista pidempi ja osa vastaajista on luokkatilanteen sijaan vastannut etäopetuksessa. Tämä sekä poikkeusolojen vaikutus vastaajien kokemuksiin tulee huomioida vertailtaessa vuoden 2021 tuloksia aikaisempiin vuosiin.

Vuoden 2021 tuloksia voidaan pitää hyvinvointialueittain vertailukelpoisina suuren vastaajamäärän ja hyvän kattavuuden takia poikkeuksena Kymenlaakson hyvinvointialue, missä kattavuus jäi lukiossa 35 prosenttiin. Vuonna 2015 verkkolomakkeilla toteutetussa tiedonkeruussa oli suuria teknisiä ongelmia, minkä vuoksi vastaajamäärä jäi tavanomaista pienemmäksi. Tämän vuoksi vuoden 2015 maakunnittaiset, hyvinvointialueittaiset ja kunnittaiset tulokset on tulospalvelussa piilotettu.

Selkeys, eheys ja yhtenäisyys

Kouluterveyskyselyn lomakkeilla on pysyviä ja vaihtuvia osia. Pysyviä osia ovat keskeiset oppilaiden ja opiskelijoiden hyvinvoinnin, terveyden ja palvelujen saatavuuden kysymykset. Vuosittain vaihtuvien moduulien tai lisäosioiden avulla voidaan tarkastella tarkemmin jotakin tiettyä aihealuetta ajankohtaisista ilmiöistä.

Pysyvien osien kysymyksistä suurin osa säilyi muuttumattomana vuoden 2021 kyselylomakkeella. Vuonna 2021 lomakkeille lisättiin mielen hyvinvointiin ja ravitsemukseen sekä koronaepidemiaan liittyviä kysymyksiä.

Taulukko 1. Vastaajamäärä ja aineiston kattavuus perusopetuksen 8. ja 9. luokilla, lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten (AOL) 1. ja 2. vuosikursseilla Kouluterveyskyselyn aineistossa 2006–2021.

		2006- 2007	2008- 2009	2010- 2011	2013	2015	2017	2019	2021
Perusopetuksen 8. ja 9. lk	Pojat	54 841	54 433	51 329	50 223	25 147	36 276	42 965	44 624
	Tytöt	54 286	54 216	51 216	49 255	25 257	36 883	44 061	46 638
	Ei ilmoittanut sukupuolta	521	257	298
	Yhteensä	109 127	108 649	102 545	99 478	50 404	73 680	87 283	91 560
	Aineiston kattavuus ¹	82 %	82 %	80 %	84 %	43 %	63 %	73 %	75 %
Lukion 1. ja 2. vuosi	Pojat	22 553	21 181	20 588	20 839	15 976	14 323	18 257	19 130
	Tytöt	30 209	29 286	27 795	27 771	22 784	20 062	26 241	28 172
	Ei ilmoittanut sukupuolta	218	99	81
	Yhteensä	52 762	50 467	48 383	48 610	38 760	34 602	44 597	47 383
	Aineiston kattavuus ²	76 %	74 %	73 %	77 %	62 %	54 %	70 %	71 %
AOL 1. ja 2. vuosi	Pojat	..	22 964	23 537	19 336	17 255	15 801	14 002	12 660
	Tytöt	..	17 677	17 949	15 440	13 981	10 648	9 364	9 133
	Ei ilmoittanut sukupuolta	218	53	60
	Yhteensä	..	40 641	41 486	34 776	31 236	26 625	23 419	21 853
	Aineiston kattavuus ³	32 %
AINEISTO YHTEENSÄ		161 889	199 757	192 414	182 864	120 400	230 632	254 985	264 878

¹ Kattavuuslaskennat perustuvat Tilastokeskuksen oppilasmäärätietoihin 20.9.2020. Suomen virallinen tilasto (SVT): Opiskelijat ja tutkinnot [verkkojulkaisu]. ISSN=2737-0399. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 6.4.2021]. Saantitapa: <http://www.stat.fi/til/opiskt/index.html>

² Kattavuuslaskennat perustuvat vuosina 2006-2011 nuorille tarkoitetun lukio-opetuksen vuosikursittaisiin opiskelijamäärätietoihin. Lähde: Tilastokeskus. Vuosina 2013-2019 kattavuudet on arvioitu lukiokoulutuksen nuorten opetussuunnitelmassa opiskelevien uusien opiskelijoiden määrästä. Lähde: Vipunen - Opetushallinnon tilastopalvelu: Lukio-koulutuksen uudet opiskelijat. Nuorten opetussuunnitelma. [Viitattu 10.9.2019]. Vuonna 2021 kattavuudet on laskettu yleissivistävässä lukiokoulutuksessa nuorten oppimäärän tai ulkomaisen tutkinnon vuosina 2019 ja 2020 aloittaneiden määrästä tilastopäivänä 20.9.2020. Lähde: Vipunen - Opetushallinnon tilastopalvelu [Viitattu 30.6.2021]. Ahvenanmaan kattavuus vuonna 2021 on laskettu lukiokoulutuksen uusista opiskelijoista vuosina 2019 ja 2020. Lähde: Suomen virallinen tilasto (SVT): Opiskelijat ja tutkinnot [verkkojulkaisu]. ISSN=2737-0399. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 30.6.2021]. Saantitapa: <http://www.stat.fi/til/opiskt/tau.html>.

³ Kattavuuslaskelma perustuu vuosina 2019 ja 2020 aloittaneiden alle 21-vuotiaiden uusien opiskelijoiden määrään. Lähde: Vipunen - Opetushallinnon tilastopalvelu. Ahvenanmaan kattavuuslaskelma perustuu vuosina 2019 ja 2020 aloittaneiden 15-19-vuotiaiden uusien opiskelijoiden määrään. Lähde: Suomen virallinen tilasto (SVT): Opiskelijat ja tutkinnot [verkkojulkaisu]. ISSN=2737-0399. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 1.7.2021]. Saantitapa: <http://www.stat.fi/til/opiskt/tau.html>.